

Sygn. akt I ACa 45/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Ewa Tkocz
Sędziowie :	SA Lucyna Świdorska-Pilis (spr.) SO del. Joanna Naczyńska
Protokolant :	Magdalena Bezak

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2014 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa K. K. i S. P.

przeciwko Skarbowi Państwa-Prezydentowi Miasta (...) i (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego Skarbu Państwa

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 30 września 2013 r., sygn. akt I C 58/09,

- 1) oddała apelację;
- 2) zasądza od Skarbu Państwa-Prezydenta Miasta (...) na rzecz K. K. 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;
- 3) zasądza od Skarbu Państwa-Prezydenta Miasta (...) na rzecz S. P. 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

I ACa 45/14

UZASADNIENIE

Powódka K. K. domagała się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta (...) kwoty 150 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

Powódka S. P. wnosila o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta (...) kwoty 200 000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwoty 15 998,47 zł tytułem zwrotu kosztów pochówku wraz z ustawowymi odsetkami od powyższych kwot od dnia wniesienia pozwu.

W uzasadnieniach obu pozwów podane zostało, że w wyniku katastrofy budowlanej, która miała miejsce w dniu (...) roku na terenie hali (...) przy ulicy (...) w C. zginął W. P., który był mężem S. P. oraz ojcem K. K.. Zmarły zamieszkiwał wspólnie z żoną oraz córką, jej mężem i trójką dzieci.

Sprawy zostały połączone do wspólnego rozpoznania.

Pozwany Skarb Państwa – Prezydent Miasta (...) w odpowiedziach na pozwy wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódek na jego rzecz kosztów postępowania. Ponadto wniósł o wezwanie w trybie art. 194 § 1 kpc do udziału w sprawie w charakterze pozwanego (...) Spółki z o.o. w K..

Pozwany zarzucił brak legitymacji biernej po swojej stronie. Na uzasadnienie swojego stanowiska w sprawie podniósł, że samoistnym posiadaczem przedmiotowej hali była pozwana (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. i to ona ponosi wyłączną odpowiedzialność za skutki zdarzenia z dnia (...) roku.

Sąd Okręgowy w Katowicach na wniosek pozwanego Skarbu Państwa wezwał w trybie art. 194 § 1 kpc do udziału w sprawie w charakterze pozwanego (...) Spółkę z o.o. w K..

Pozwana (...) Spółka z o. o. w K. o odpowiedziach na pozwy wniosła o uchylenie postanowienia o wezwaniu jej do udziału w sprawie, a w przypadku nie uwzględnienia tego wniosku o oddalenie obu powództw w całości względem niej oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu podawała, że pozwany Skarb Państwa – Prezydent Miasta (...) błędnie i niezgodnie ze stanem faktycznym stwierdził, że to ona była posiadaczem samoistnym przedmiotowej hali. Nieruchomość ta została jej przekazana przez pozwanego na mocy umowy dzierżawy, przewidującej możliwość wznoszenia na niej budynków.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta (...) na rzecz powódki K. K. kwotę 100 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2013 roku oraz kwotę 1 877 zł; w pozostałym zakresie powództwo K. K. w stosunku do Skarbu Państwa oddalił; umorzył postępowanie przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.; zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta (...) na rzecz pozwanego (...) Spółki z o.o. w K. kwotę 3 617 zł złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania; odstąpił od obciążenia powódki K. K. opłatą sądową od oddalonego powództwa. Zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta (...) na rzecz powódki S. P. kwotę 115 500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2013; w pozostałym zakresie powództwo S. P. w stosunku do Skarbu Państwa oddalił; zniósł pomiędzy powódką S. P. a pozwanym Skarbem Państwa koszty postępowania; umorzył postępowanie przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.; zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta (...) na rzecz pozwanego (...) Spółki z o.o. w K. kwotę 7 217 zł i odstąpił od obciążenia powódki S. P. opłatą sądową i wydatkami od oddalonego powództwa.

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż w dniu (...) roku doszło do katastrofy budowlanej, polegającej na zawaleniu się hali wystawienniczej nr (...) (...) w K.. W. P. zginął na skutek zawalenia się hali.

Hala wystawowa nr (...) znajdowała się na nieruchomości położonej w C. przy ul. (...), której właścicielem jest Skarb Państwa. Dnia 22 kwietnia 1995 roku właściciel zawarł umowę dzierżawy tej nieruchomości z (...) Spółką z o.o. w K.. W dacie zawarcia umowy nieruchomość zabudowana była budynkami i trwałymi urządzeniami opisanymi w załączniku do kontraktu. Nie było sporne, że hala nr (...) wówczas jeszcze nie istniała. W § (...) umowy strony zawarły postanowienie, że dzierżawca może na terenach oddanych mu w dzierżawę realizować inwestycje związane ze statutowymi zadaniami (...). W razie rozwiązania umowy poprzez jej wypowiedzenie przez wydzierżawiającego wszelki wydatki i nakłady wykraczające poza zakres nakładów niezbędnych do zachowania przedmiotu dzierżawy w

stanie nie pogorszonym miały podlegać rozliczeniu w drodze odrębnego porozumienia. W ust. (...) kontraktu strony przewidziały możliwość, iż umowa wygaśnie w związku z wniesieniem przedmiotu dzierżawy przez Skarb Państwa w formie aportu do spółki (...). W takim przypadku wartość tego aportu miała być pomniejszona o wartość nakładów poczynionych przez dzierżawcę, o których mowa wyżej. Natomiast w razie wypowiedzenia umowy przez dzierżawcę, wszelkie wydatki i nakłady miały obciążać (...). Umowa, zawarta pierwotnie na okres 10 lat, uległa dalej przedłużeniu do roku 2015. (...) spółka z o.o. wybudowała przedmiotową halę wystawową nr (...) po wydzierżawieniu nieruchomości od Skarbu Państwa, na działce nr (...). W styczniu 2002 roku w pawilonie nr (...) miała miejsce awaria polegająca na nadmiernym ugięciu się dźwigarów konstrukcji dachowej obiektu. Bezpośrednią przyczyną było przeciążenie konstrukcji dachu przez zalegający na nim śnieg.

Bezpośrednimi przyczynami katastrofy budowlanej, która miała miejsce w dniu (...) roku były: przeciążenie dźwigarów głównych i płatwi, niekorzystny układ konstrukcyjny całego budynku, błędna prognoza obciążenia śniegiem dachu hali przyjęta w obliczeniach statycznych projektu wykonawczego, błędna konstrukcja stalowych podpór ramowych podatnych na rozerwanie, wadliwa konstrukcja oparcia stalowego dachu na pasach dźwigarów nośnych. W opinii wydanej na zlecenie tut. Sądu, wyjaśnione zostało, iż obiekt nie był tymczasowym obiektem budowlanym i nie mógł być zdemontowany i przeniesiony w inne miejsce bez uszkodzenia jego elementów.

W. P. w chwili śmierci miał 60 lat. W związku małżeńskim ze S. P. pozostawał od 1971 roku. Z małżeństwa posiadali jedną córkę – powódkę K. K.. W. P. z zawodu był nauczycielem i do 2004 roku pracował zawodowo jako dyrektor szkoły, a następnie przeszedł na emeryturę. S. P. już wówczas nie pracowała, pobierała emeryturę. W tym czasie zmarły prowadził szkolne koło sportowe, z którego dochody przeznaczal na hodowlę gołębi pocztowych. W tym samym budynku co małżonkowie S. i W. P. zamieszkiwała ich córka K. K. wraz z mężem i trójką dzieci. Prowadzili oni odrębne gospodarstwa domowe i mieli w budynku odrębne mieszkania. Zmarły pomagał w opiece nad dziećmi, między innymi odwoził wnuki do szkoły i przedszkola, a także opiekował się najmłodszym wnukiem. Z uwagi na jego sportowe zainteresowania uczył wnuki jazdy na nartach i wyjeżdżał na narty z całą rodziną. Powódka S. P. była silnie związana emocjonalnie z mężem, po jego śmierci przeżyła załamanie nerwowe i podjęła leczenie w Poradni (...), które jednakże przerwała. Pomimo zaleceń nie udała się na leczenie stacjonarne w M., gdzie stosowana jest intensywna terapia indywidualna i grupowa, która w tego typu przypadkach jest skuteczna. U powódki objawy lękowo-depresyjne mają charakter mieszany tj. reaktywny po śmierci męża i organiczny z uwagi na wieloletnie nadciśnienie i chorobę serca. Jednakże przed wypadkiem objawy nie były znacznie nasilone i nie utrudniały jej codziennego funkcjonowania, a nasiliły się znacznie po (...) roku i trwają do chwili obecnej. Powódka K. K. również była silnie związana emocjonalnie z ojcem i utrzymywała z nim stałe i ścisłe kontakty. Mogła liczyć na jego pomoc w rozwiązywaniu codziennych problemów oraz w opiece nad dziećmi. Ojciec także zajmował się większością spraw związaną z utrzymaniem wspólnego domu. Po śmierci ojca to ona zmuszona była załatwiać większość spraw urzędowych m. in. dokonać identyfikacji ojca w kostnicy, a także załatwiać sprawy związane z pogrzebem. Śmierć ojca była dla niej trudnym przeżyciem, jednakże czuła się zobligowana do bycia podporą rodziny z uwagi na matkę i dzieci. Nie korzystała z pomocy psychologa ani psychiatry. Ona odebrała zasilek pogrzebowy w kwocie 4 694,84 zł i ona wraz z matką poniosła koszty pogrzebu. Nie otrzymała żadnych świadczeń od ubezpieczyciela ani z opieki społecznej. Świadczenia takie otrzymała natomiast S. P. - od ubezpieczyciela spółki (...) – 34 544,41 zł, od (...) Związku (...) 5 500 zł oraz od Prezydenta W. i MOPS-ów łącznie 25 000 zł.

W ocenie Sądu pierwszej instancji hala, która uległa zawaleniu, nie stanowiła obiektu o przemijającym użytku. Umowa dzierżawy nieruchomości podpisana przez pozwanych w 1999 roku zawarta została na 10 lat i miała ulegać dalszemu przedłużeniu na kolejne 10 lat automatycznie (§ (...)). Jak stale akcentuje spółka (...), wzniesienie i eksploatacja hali nr (...) było głównym celem i sensem zawarcia i kontynuowania tego stosunku dzierżawy. Przewidzianym było, że jako nakład dokonany zgodnie z § (...) umowy, hala nr (...) miała zostać wniesiona do spółki (...) przez właściciela nieruchomości w formie aportu. Ponieważ budowane na państwowym gruncie obiekty miały powiększyć zakres własności Skarbu Państwa, właściciel nieruchomości powinien był objąć kontrolą także stan tych obiektów, mając świadomość swej odpowiedzialności za nie, wynikającej z art. 434 kc. Samoistny posiadacz nie musi mieć faktycznego władztwa nad rzeczą, lecz jedynie potencjalną możliwość jego wykonywania. Taką możliwość – w oparciu

o § (...) umowy dzierżawy oraz ogólne przepisy prawa - pozwany Prezydent Miasta (...) posiadał. Pozwana spółka (...) włądziła zatem nieruchomością i pawilonem nr (...) na niej posadowionym jak posiadacz zależny. Z przedstawionych względów, uznał Sąd, że w sprawie niniejszej zachodzi co do zasady odpowiedzialność pozwanego Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta (...) na podstawie art. 434 kc.

Przesądzenie o istnieniu odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa spowodowało, iż wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanego (...) Spółki z o.o. w K. na wniosek pozwanego Skarbu Państwa było niezasadne.

Wypadek w wyniku, którego mąż i ojciec powódek poniósł śmierć miał miejsce przed wejściem w życie przepisu art. 446 § 4 kc stanowiącego podstawę do dochodzenia od zobowiązanego zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej. Za skutki zdarzeń, które wystąpiły w okresie poprzedzającym obowiązywanie powyższego przepisu, obowiązany do ich naprawienia, również odpowiada tyle, że na podstawie art. 448 kc w związku z art. 24 § 1 kc. Ustalając wysokość zadośćuczynienia sąd uznał, iż adekwatna do poniesionych przez powódkę S. P. cierpień związanych z utratą męża jest kwota 150 000 zł. Kwota ta nie jest nadmiernie wygórowana, a stanowi pewną ekonomicznie odczuwalną sumę mogącą spełnić także funkcję kompensacyjną. Z sumy tej Sąd odliczył kwotę 34 500 zł wypłaconą powódkę przez ubezpieczyciela. Odnośnie powódki K. K. Sąd uznał za adekwatne do jej cierpień przyznanie zadośćuczynienia w kwocie 100 000 zł. Powódka była z ojcem ściśle związana i mogła liczyć na jego pomoc. Również w sposób znaczący przeżyła jego stratę, a także m. in. przez konieczność dokonania identyfikacji zwłok, czy też wzięcia na siebie wszystkich obowiązków związanych z pogrzebem i opieką nad matką.

Od powyższego rozstrzygnięcia apelację złożył pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Prezydenta Miasta (...), zaskarżając go w punktach 1, 3, 4, 6, 9 i 10 i wnosząc w tym zakresie o zmianę przez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu za obie instancje. Jako żądanie ewentualne zgłoszony został wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Skarżący zarzucał:

- Sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego skutkujących przyjęciem, iż Skarb Państwa Prezydent Miasta (...) (dalej: pozwany Skarb Państwa) był posiadaczem samoistnym pawilonu nr (...), który uległ zawaleniu w dniu (...) roku, pomimo tego, iż z treści dopuszczonych jako dowody w sprawie dokumentów wynika, iż samoistnym posiadaczem pawilonu nr (...) był pozwany (...) sp. z o. o.;
- art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie dowolnej oceny dowodów i przyjęcie, wbrew treści dokumentów dopuszczonych jako dowody w sprawie, iż pozwany Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za zawalenie się pawilonu nr (...) na podstawie art. 434 kpc, a w szczególności przyjęcie, iż pozwany Skarb Państwa był samoistnym posiadaczem pawilonu nr (...), a (...) sp. z o.o. był jedynie posiadaczem zależnym pawilonu nr (...), pomimo tego, że władanie pawilonem nr (...) przez (...) sp. z o.o. miało charakter właścicielski, a ponadto zarówno (...) sp. z o. o. traktował siebie jak właściciela pawilonu nr (...), jak również podmioty trzecie traktowały (...) spółka z o. o. jak właściciela pawilonu nr (...);
- naruszenie prawa materialnego, a to art. 434 kc poprzez jego błędną wykładnię/zastosowanie i przyjęcie, iż pawilon nr (...), który uległ zawaleniu, był w posiadaniu samoistnym pozwanego Skarbu Państwa oraz poprzez przyjęcie, iż pawilon nr (...) był budowlą, a w konsekwencji, iż pozwany Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność na zasadzie ryzyka w oparciu o ww. przepis prawa i art. 448 kc w zw. z art. 24 kc poprzez jego zastosowanie w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa Prezydenta Miasta (...) w sytuacji gdy Sąd I instancji ustalił, iż Skarb Państwa może odpowiadać wyłącznie na zasadzie ryzyka (art. 434 kc), a odpowiedzialność wynikająca z art. 448 kodeksu cywilnego opiera się na zasadzie zawinienia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Jako pierwsze winny zostać poddane ocenie zarzuty odnoszące się do ustalenia zasad odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa oraz zarzucane w związku z tym naruszenia przepisów prawa procesowego, Ewentualne uchybienia w tym zakresie mogą bowiem rzutować na prawidłowość ustaleń, stanowiących podstawę do przypisania pozwanym odpowiedzialności. W ocenie Sądu odwoławczego formułowane w tej części zarzuty apelujących nie są trafne. Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń w sprawie w oparciu o trafnie oceniony materiał dowodowy zebrany w sprawie. Dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy nie przekroczył zasady swobodnej oceny dowodów, gdyż dokonana ocena jest zgodna zarówno z zasadami logiki, jak również doświadczenia życiowego (art. 233 § 1 kpc), a ponadto zebrany materiał został wszechstronnie rozważony.

Za trafne uznać należy stanowisko Sądu Okręgowego, który przyjął odpowiedzialność pozwanego Skarbu Państwa na zasadzie art. 434 kc. Kwestia podstawy tejże odpowiedzialności pozwanych była już wielokrotnie rozstrzygana przez Sąd Apelacyjny w Katowicach (por. m.in. wyroki z dnia 28 lutego 2013r., sygn. akt I ACa 582/12, z dnia 5 czerwca 2013r., sygn. akt I ACa 116/13, z dnia 8 marca 2012r., sygn. akt I ACa 8/12, z dnia 7 grudnia 2012r., sygn. akt I ACa 787/12 z dnia 18 stycznia 2008r., sygn. akt I ACa 859/07), a stanowisko Sądu Apelacyjnego wyrażone w pisemnych motywach tychże rozstrzygnięć jest niewątpliwie znane stronie pozwanej.

Zgromadzony w rozpoznawanej sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do odmiennych ustaleń w tym względzie. Bezspornym jest, iż pozwany Skarb Państwa jest właścicielem gruntu, na którym posadowiona była hala wystawiennicza – pawilon nr(...) oraz, że na nieruchomości tej pozwana Spółka wybudowała pawilon wystawowy nr (...). Twierdzenie przez tego skarżącego, że hala ta nie była budowlą w rozumieniu art. 434 kc, ani częścią składową gruntu o jakiej mowa w art. 47 § 1 kc w związku z art. 48 kc pozostaje w sprzeczności z treścią zebranego materiału dowodowego. Rozmiar hali, jej konstrukcja, sposób wzniesienia oraz użytkowanie dawały podstawy do uznania, że jest to budowla, za zawalenie której jej właściciel odpowiada na zasadzie ryzyka. Także zarzut jakoby był to obiekt nie związany na trwałe z gruntem i połączony z nim jedynie do przemijającego użytku nie znajduje potwierdzenia w zebranych dowodach. Umowa łącząca strony przewidywała użytkowanie hali przez co najmniej dwadzieścia lat, a następnie rozliczenia się Skarbu Państwa z pozwaną Spółką z tytułu nakładów poczynionych na jej wzniesienie. Świadczy to o tym, że obiekt musiał być na stałe umiejscowiony na gruncie będącym przedmiotem dzierżawy. Nadto z zapisu § (...) umowy z dnia 22 kwietnia 1995r. wynika, iż dzierżawca mógł realizować inwestycje związane ze statutowymi zadaniami Spółki, a w szczególności wznosić pawilony handlowe i wystawowe. Dlatego zarzuty Skarbu Państwa, że hala nie była na trwałe związana z gruntem, a dzierżawca postawił ją jedynie dla przemijającego użytku, należy uznać za polemikę z trafnymi ustaleniami Sądu Okręgowego opartymi na zebranych dowodach. Pozwana spółka wzniosła halę na cudzym gruncie, realizując w tym zakresie postanowienia § (...) umowy dzierżawy; nie było to samowolne działanie dzierżawcy. Zachowywała przy tym świadomość, że dokonuje nakładu na cudzą nieruchomość, a obie strony wiedziały, że nakład ten stanowić będzie część składową nieruchomości. Świadczą o tym zapisy § (...) umowy, w których kontrahenci dokładnie określili, jak rozliczona zostanie wartość tych właśnie nakładów w zależności od sposobu zakończenia dzierżawy. Dla obu stron umowy jasne było, że poczynione przez dzierżawcę inwestycje związane z jego statutowymi zadaniami będą objęte prawem Skarbu Państwa, o czym świadczy to, że przewidziana została możliwość wniesienia przez Skarb Państwa przedmiotu dzierżawy jako aportu do spółki (...), przy pomniejszeniu go o wartość nakładów. Ponadto, zgodnie z § (...) umowy dzierżawy, Skarb Państwa jako wydzierżawiający miał prawo kontrolowania sposobu korzystania przez dzierżawcę z dzierżawionej nieruchomości. Taka treść umowy akcentowała wynikającą ze stosunków prawnorzeczowych dominującą pozycję właściciela, podlegającą stale jego kontroli pozwana spółka nie mogła w zakresie ani działań faktycznych (corpus), ani woli (animus) działać w sposób odpowiadający pojęciu posiadania samoistnego. O samoistnym posiadaniu hali przez pozwaną nie mogło świadczyć to, że Skarb Państwa pobierał czynsz dzierżawny tylko za grunt, natomiast zyski, jakie przynosiła hala wystawiennicza nr (...), przypadały w całości pozwanej - pobieranie pożytków z przedmiotu dzierżawy jest bowiem ustawowo określonym elementem charakteryzującym stosunek dzierżawy (art. 693§1 kc). Za tezę, że hala była przedmiotem samoistnego posiadania pozwanej, nie mogą przemawiać ani zapisy jej bilansu, w którym w ramach aktywów wskazywała ona budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej, ani to, że wobec osób trzecich nazywała ona samą siebie właścicielem hali, gdyż samo przypisywanie sobie przez kogoś prawa do rzeczy na użytek kontaktów z

innymi podmiotami, nie świadczy o tym, że ów ktoś za właściciela się uważa. Pozwana władała zatem nieruchomością i posadowionym na niej pawilonem nr (...) jak posiadacz zależny.

Z przedstawionych względów uznać należało, że w sprawie co do zasady zachodzi przewidziana w art. 434 kc odpowiedzialność pozwanego Skarbu Państwa-Prezydenta (...).

Za bezzasadny uznać trzeba – podnoszony przez pozwanego Skarb Państwa – zarzut naruszenia art. 448 kc w związku z art. 23 kc i art. 24 kc. Jak wynika z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego po wprowadzeniu przepisu art. 446 § 4 kc podstawę dochodzenia zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przed dniem 3 sierpnia 2008 r. w następstwie naruszeniem deliktem dobra osobistego w postaci szczególnej więzi rodzinnej łączącej osobę zainteresowaną ze zmarłym stanowi art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc (por. m.in. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, LEX nr 604152). Zasady tej skarżący zdaje się już nie kwestionować, podnosząc (co, nawiasem mówiąc, pozostaje w sprzeczności z pozostałymi zarzutami apelacji), iż skoro jego odpowiedzialność oparta jest na zasadzie ryzyka, nie ma zastosowania norma z art. 448 kc, dla przyjęcia której konieczne jest ustalenie winy sprawcy.

Usytuowanie art. 448 kc w rozdziale dotyczącym czynów niedozwolonych powoduje, iż odpowiedzialność z tegoż tytułu poddana jest reżimowi odpowiedzialności uregulowanemu w tymże rozdziale. O ile zatem sprawcą naruszenia dobra osobistego jest osoba, co do której odpowiedzialność deliktowa wynika z zasady winy, dla możliwości przyznania zadośćuczynienia z art. 448 kc koniecznym jest przypisanie sprawcy naruszenia dobra osobistego winy (przesłanka ta nie jest konieczna w świetle art. 23 kc i art. 24 kc). Kwestia ta jest powszechnie przyjęta w orzecznictwie (tak np.: wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2011 r. I CSK 475/10, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 23 maja 2013 r. I ACa 331/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 5 grudnia 2012 r. I ACa 594/12). O ile jednak odpowiedzialność danego podmiotu oparta jest na zasadzie ryzyka, a swym działaniem (zaniechaniem) doprowadza on do naruszenia dóbr osobistych, dopuszczalne jest przyznanie zadośćuczynienia z art. 448 kc. Dlatego też zarzut pozwanego Skarbu Państwa odnoszący się do naruszenia art. 448 kc w zw. z art. 23 i 24 kc poprzez jego zastosowanie w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa Prezydenta Miasta (...) w sytuacji gdy Sąd pierwszej instancji ustalił, iż Skarb Państwa może odpowiadać wyłącznie na zasadzie ryzyka (art. 434 kc), a odpowiedzialność wynikająca z art. 448 kc opiera się na zasadzie zawinięcia jest nieuprawniony.

W apelacji skarżący nie zarzuca wysokości zasądzonych zadośćuczynień, niemniej jednak kwestia ta mieści się w zakresie zaskarżenia.

Określenie zadośćuczynienia za tego rodzaju niemajątkowy uszczerbek w psychice i stanie emocjonalnym powódek jest niezwykle trudne, właściwie niemożliwe. Zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę zmierza do zaspokojenia szkody niematerialnej. Ma ono na celu kompensację doznanej krzywdy, tj. złagodzenie cierpienia wywołanego śmiercią osoby bliskiej oraz pomoc osobie pokrzywdzonej w dostosowaniu się do zmienionej w związku z tym rzeczywistości. Wysokość zadośćuczynienia musi być rozważana indywidualnie i przedstawiać dla poszkodowanego odczuwalną wartość ekonomiczną, adekwatną do warunków gospodarki rynkowej. Na rozmiar krzywdy mają wpływ: dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego z zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia, roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą, wiek zmarłego. W okolicznościach sprawy wskazać należy na duży rozmiar cierpienia wywołanego śmiercią męża i ojca powódek. Strony tworzyły zgodne małżeństwo, dobrą rodzinę, pozwany był osobą przedsiębiorczą, stanowił dla powódek podporę życiową. Nie bez znaczenia są też i tragiczne okoliczności śmierci, potęgujące cierpienie rodziny. Oczywiście rzeczą jest, iż żadne pieniądze nie zrekompensują powódkom doznanej straty. Jednakowoż dla wyczelowana należytą kwoty należało wziąć pod uwagę wyżej przedstawione kryteria stanowiące wyznaczniki ustalania sumy zadośćuczynienia. Jak słusznie zważył Sąd pierwszej instancji powódka S. P. miała prawo liczyć się z tym, że będzie jeszcze przez następne lata mogła korzystać z pomocy i wsparcia męża, jego opieki. Nagłe i niespodziewane załamanie tych planów spowodowało pogorszenie sytuacji życiowej powódki, jej widoków na przyszłość a nawet stanu zdrowia. Odnośnie powódki K. K. to była ona z ojcem ściśle związana i mogła liczyć na jego pomoc. Również w sposób znaczący przeżyła jego stratę, a także m. in. przez konieczność dokonania identyfikacji zwłok, czy też wzięcia na siebie wszystkich

obowiązków związanych z pogrzebem i opieką nad matką. Przyjęte przez Sąd pierwszej instancji sumy zadośćuczynień w wysokościach po 150 000 zł, i 100 000 zł było wyważone i adekwatne do rozmiaru cierpień oraz przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa.

W końcu wskazać należy, iż określenie wysokości zadośćuczynienia za stanowi istotne uprawnienie sądu merytorycznie rozstrzygającego sprawę w pierwszej instancji, który – przeprowadzając postępowanie dowodowe – może dokonać wszechstronnej oceny okoliczności sprawy. Korygowanie przez sąd odwoławczy wysokości zasądzonego już zadośćuczynienia uzasadnione jest tylko wówczas, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie. (wyrok SN z dnia 9 lipca 1970 r. III PRN 39/70 , OSNCP 1971 Nr 3, poz.53), co w sprawie nie wystąpiło. Prawidłowo określona w powyższy sposób kwota należnego powódce S. P. zadośćuczynienia podlegała pomniejszeniu o sumy już jej wypłacone z tego tytułu przez ubezpieczyciela spółki (...). A. Polska wypłacił powódce S. P. w 2006 r. z tytułu śmierci osoby bliskiej łączną kwotę 34 500 zł. Do zasądzenia pozostała zatem różnica pomiędzy kwotą ustaloną przez Sąd jako należną, a kwotą już otrzymaną.

Przy przyjęciu, iż powództwo skierowane przeciwko Skarbowi Państwa – Prezydentowi Miasta (...) było zasadne, za prawidłowe uznać należy rozstrzygnięcia w przedmiocie zasądzenia na rzecz powódki K. K. kwoty 1 877 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (zaskarżony pkt. 1 wyroku). Wysokości tej pozwany zdaje się nie kwestionować, zaskarżając, jak się wydaje, rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów jako konsekwencję uwzględnienia powództwa co do samej zasady. Marginalnie tylko wskazać należy, iż rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu na rzecz powódki S. P. nie zostało zaskarżone (pkt. 8 wyroku).

W przedmiocie zaskarżenia punktów 3, 4, 9 i 10 wyroku wypowie się Sąd Apelacyjny w odrębnym postanowieniu.

Z przytoczonych względów na podstawie art. 385 kpc apelację oddalono.

Orzeczenie w przedmiocie kosztów procesu za instancję odwoławczą uzasadniają przepisy art. 108§1 kpc i art. 98 kpc. Wysokość zasądzonych na rzecz powódek kosztów procesu (stanowiących honoraria pełnomocnika procesowego) ustalona została na podstawie § 6 pkt. 6 i § 13 ust 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 97, poz. 887 ze zmianami).